

Handledning för spillningsinventering av älg i samarbete med Svenska Jägareförbundet

Ett rutnät med kilometerrutor ligger utlagt över länet, ansvaret vilar på er inom respektive skötselområde att de rutor som hamnar inom ert område blir inventerade. Självklart är det helt frivilligt om man vill ansluta sig till inventeringen eller inte. Men att lägga en eller två dagar under våren i skogen är en liten kostnad för att få ett bra verktyg för älgförvaltningen. Är ni inom ert område intresserade och vill veta mer om spillningsinventering ta kontakt med länsansvarig konsulent inom Jägareförbundet eller den jaktansvarige på er länsstyrelse.

Upplägg

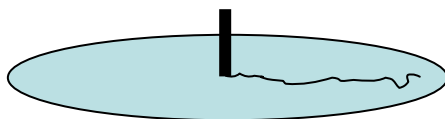
Provytor läggs ut var 100 meter längs alla fyra sidor av en kilometer ruta, dessa rutor benämns härefter som trakt. Varje trakt får således sammanlagt 40 provytor, dock inte säkert att alla går att inventera. Provytans placering bestäms antingen med hjälp av GPS, eller stegning med hjälp av kompass från föregående punkt. Antalet trakter varierar beroende på arealen på området som ska inventeras. Det är viktigt att alla ytor som kan inventeras blir inventerade för att resultatet ska bli bra, även om det ser ut att vara väldigt många när man börjar inventera.

Om provytorna tas ut med hjälp av GPS, är mittpunkten av ytan där du har dina tår när GPS-en slår om till noll, stå inte och vänta på att GPS ska hoppa runt till rätt koordinater.

Stegar man ut rutorna görs detta från en ”säker” punkt på kartan som är lätt att hitta igen i terrängen och utifrån den stegar man sedan ut rutorna i trakten. Vid båda metoderna är det ytterst viktigt att man de sista tio meterna inte viker av på grund av hinder eller jobbig terräng. Utan att man går en rak linje utan att titta för mycket på marken runt omkring. Sen sätter ner foten antingen när GPS-en slår om eller man räknat till ett hundra och där man då har tårna är centrum av ytan. Ta med någon form av pinne som kan stickas ner i backen vi tårna för att markera centrum.

Provyta

Från denna pinne inventeras sedan ett cirkulärt område på 100 m², detta tas ut med hjälp av ett snöre som fästs i pinne och har en markering på 5,64 m, vilket då blir radien på cirkeln ($5,64^2 \cdot 3,14 = 100\text{m}^2$), se **figur 1**.

Figur 1: Mittan i provytan markeras med en pinne, sedan används ett snöre som har avståndet 5,64 meter markerat för att skapa en cirkel. Cirkelns yta är det område som inventeras, 100m².

Inom denna yta räknas antalet spillningshögar, för att få räknas som hög måste den bestå av minst 20 ”pärlor” och hälften av dessa måste vara inne i cirkeln. Högen ska även bedömas vara från den senaste vintern. För att denna bedömning ska vara möjlig räknas högar som uppkommit efter fjolårets lövfällning. Alltså de spillningshögar som ligger ovanpå löv eller annan död vegetation från fjolåret.

OBS !!!

När ni genomför inventeringen bli inte förvånad om ni hittar väldigt lite spillning i de rutor som inventeras, för ett korrekt resultat så ska den största delen av ytorna vara utan spillning. Det är väldigt viktigt att provytor inte flyttas eller läggs ut subjektivt, om detta sker saboteras inventeringen och resultatet blir felaktigt.

Rutor som inte ska inventeras

I vissa fall blir det gränsfall om en yta ska inventeras eller inte, en bra grundregel i dessa fall är att ”*inventering ska endast ske på mark där vi med säkerhet vet att all spillning som producerats sedan föregående höst också potentiellt finns kvar*”. Rutor som faller bort ur inventeringen är ex. om de hamnar i vattendrag, på använda vägar, på aktivt brukad mark eller på privat tomtmark.

Även ytor som hamnar inom områden som avverkats under föregående vinter ska uteslutas, då den spillning som producerats i området riskerar att vara nerkörd eller övertäckt. När det gäller röjd eller gallrad skog får det sunda

förnuftet avgöra, finns det risk för att spillning missas vid inventeringen på grund av att den är övertäckt ska ytan strykas från protokollet.

När man stöter på en ruta som man inte kan inventera drar man bra ett sträck för antalet högar och skriver in en kommentar varför inte ytan inventerades.

Inventeringsmaterial

Länsstyrelsen tar fram en översiktskarta över skötselområdet med alla trakter utritade, samt en detaljerad karta på varje trakt. De tillhandahåller även färdigt protokoll med traktens och alla provytors nummer samt koordinater för varje yta. Sammanställningen av materialet görs sedan av de ansvariga i skötselområdet med hjälp av en färdig fil för ändamålet. Det är dock viktigt att inventeraren fyller i protokollet noga och inte glömmer inventeringsdatum.

Spillningsinventering är en billig inventeringsmetod som vi jägare själv kan utföra och som ger oss en väldigt bra bild över förändringar i älgstammen även på skötselområdesnivå. Tillsammans med en bra genomför och registrerad älgobs får vi ett bra underlag för upprättandet av skötselplaner och ett redskap för att utvärdera förvaltningen av våran älgstam.